

ТУСПАХ

НУРЛАТ РАЙОНЁН ОБЩЕСТВАПА ПОЛИТИКА ХАСАЧЁ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА НУРЛАТСКОГО РАЙОНА

Хаҗат 1931 җулхи июль
9-мөшөңче тухма пусланя.

№14
(4583)

1998 җулхи февраль (нарәс)
уйәхән 6-мөшө, эркеку

Паләртнә
хакна.

Ёҗне кура хисепё

Габдельхак Сулейманович Биксалимова хайён пурнаҗёңче төрлине туссе ирттерме түр килнө пулин те, вәл яланах хавасла. Нумай җул хушши ёнтё вәл Нурлатри ашя сечёсен предприятийёңче автокрановщик пулса вай хуратъ. Хайён тивёҗёсене түрө кәмәлпа пурнаҗланипе, хайёңчен тата юлташёсенчен хытә ыйтнине паләрса тәрәт, апа ёҗре пурте хисеплеҗсё. Биксалимов Чернобыльти АЭСри аварие пөтернө сөре хушшяңнә, җулене мар, Чернобыльте пулнине пенсионер. Анча та вәл

хайне шеллене юратмасть. Габдельхак Сулеймановича ёҗё ыра сәмахсене тивёҗлө.

Сапла, нумаях пулмасть иртнө уявә - Энергетиксен кунёңче предприяти ертүҗисем

уйәи ёҗне хакласа парне паня. Укерчөкре: Г. С. Биксалимов автокрановщик.

Төплөн

Пөр вәхәт хушши шывсәр пултәмәр

Нурлат хули тәп пайёңче пурнакансем ырсарникун ирхине шывсәр юлсан, пайшәрханса үкнө. Мөн пулсапта, сакан нек асәрхаттармасәр вәрах вәхәт хушши шыв пөтнн пөлтөрхи суларанпах пулман. Теләе, аварие вәхәтлә сирсе янә, сөргө крансенче шыв пурччө. Сапах та иккөмөш кун эфир МПЦ начальникёне А. К. ГАЙНУЛЛИНПА каласма шутларәмәр.

- Анис Кутдусович, кәлтәк чәннипех пысәкчө-и?

- Хуралту патёңчи Сәрәмсанран шыв услакан насуссенчен пөри сийёңсе пөтнине пысәк пусәмлә пәрәх сурәлса кайнә, савна пула резерври насус шыв айне юлнә. Шыв айёңчи насуса хускатма май пулманнине хулана шыв парассине чарма түр килчө.

Лару-тәру сивөч пулнине әнланса, сак ыйтәва татса парассине район тата хула ертүҗисем чи малтанах хушшяңчө, саплах хулари предприятисенчен пуләшу ыйтма түр килчө. "Татнефть-Нурлат нефтешырав" ООО шыва усласа кәларма тампонаж машинине ячө. "Нурлатнефть" НГДУ юрәхран тухнә насус ыраңне сөңнине илсе килчө. Пирён авари служби те мөн пулса вёҗне ситиччен савәнта пулчө. Сапла,

пөрлехи вәйпа кәҗхине 9 сехет төлне насус станцийө каллех ёҗлеме тытәңчө. Анча та нуша пөччен сүремөст теҗсө, пирөн те сапла: станцие электроэнергипе тивөҗстерекен фидер ёҗёңче кәлтәк пулнине хулана шыв парасси тата 1-2 сехете тытәңса тәчө.

Кәрмәш микрорайонёңче шыв пөтмерө: Хирти Мамәкри артезиан скважинисем малтанхи пекех ёҗлерөс, унсәр пусне насуссене чи пысәк хаватләхпа ёҗлеттерчөс (иртнө сүл тәрәшса хута янә система хайне кәтартрө). Хулари котельнайсенчен пөри те шывсәр пулмарө. Кәнтәрла төлне төп линине сыхәнарнә системәран хулан ытти пайёсене те шыв пачөс. Халь насус йөркеллө ёҗлет, иккөмөш тата резерври насуссем те шанчәклә ёҗлессе шанас килет.

Уйрәм хуҗаләх - хушма продукция сәлкусө

Цифрәсен пөрремөш графичи - 1997 җулга самоуправленин ыраңти Совөчөсен территорияёсенче халәхран сөт сутән илнө, иккөмөшө - унчөнхи сүлән шайёне таулаштарсан, ытларах с сахалрах (пөр ёперен вәтамран, килогрампа).

Кәчәканлә	1172	+754
Сөне Иглаел	783	+560
Кульбаево-Мараса	766	+360
Кәрмәш	659	+309
Амзя	631	+318
Чушпан	608	+462
Вәтам Хәмәшлә	561	+484
Анат Нурлат	530	--
Кивө Элмет	523	+262
Якуркел	517	+286
Хиртикүл	506	+355
Киклө	485	+314
Селенкөш	460	+98
Хумаел	419	+272
Гайтан	406	--
Андреевка	397	+271
Кивө Чаллә	338	+189
Якаел	307	+126
Төрнеҗ	269	+1
Пүлөркүл	264	+179
Пухтел	255	+175
Төкөрмел	240	+64
Мамәк	219	-229
Ялавәр	210	+140
Заречнай	27	+27
Район тәрәх	478	+274

Кун йөркинчө - газификаци ыйтәвөсем

Газ кертессе- социаллә ыйтусенченчи пөлтөрөшпешутланатъ, уйрәмах ялсенче. Тутарстан Республика министрсен Кабинөчөн аңлә ларәвөңче, Хусан хулинче январь уйәхән вөҗёңче иртнөскөрте, сакан сичнен төшөң каласу пынә. Тутарстан Республикин Президентчө М.Ш.Шайминөв хушшяңнә ларәва администратисен пуләхөсемпе вөсен сөмөсене йыхәрнә пулнә.

Районга газ кертессине сыхәңнә хуҗаләхсен тата ыраңти самоуправленин Совөчөсен председателөсем, организацисен ертүҗисем хушшяңнине феврален 3-мөшөңче район администратийёңче иртнө канашлура администратии пуләхән сөмө Н.Б.Мулюков тухса каласса, пустаряңнисене Хусанти канашлу итогөсем сичнен пөлтөрчө, унтан пөлтөр районга газ кертессине пурнаҗланя ёҗсене төплөн тишкерсе тухрө. Пөлтөр, ытти сүлсемпе таулаштарсан, хулара тата ялсенче газ кертес телешне ёҗсен нысак каләпәшнө пурнаҗланя пулин те, пөтөмөшлө газификаци шайө, уйрәмах ялсенче, пите пөчөккө-ха. Кәҗал ку енөпе ёҗсене

аңләрах сарма паләртнә. Кунга вара район пуләхөсем тәрәшнине пөрлех ыраңсенчи ертүҗөсем те сине тәрса ёҗлөмөллө. Подряд организациёсемпе туслә та килөшперсе ёҗлөнипе пөрлех газификаци вәл - пөрлөхи ёҗ пулнине халәха әнлантармалла тата сичсем хваттерөсемпе сурчөсене газ кертнөшөн укча түлеме пултарассине үстөрмөшкөн условиөсем туса парассишөн тәрәшмалла. Уйрәм хушшяңнә хуҗаләхсен майөсемпе аңләрах уә курмалла, төпрен илсен, халәха апатсем, саплах ытләхөсем самәртма уйрәса парас практикәпа уә курмалла. Мөнпур условиөсене туса парсан, ёҗшөн вәхәтлә түлесен, подрядчиксем хайсен уменчи зачәҗсене пурнаҗлама пултарөс. Сақна "Востокмонтазгаз" АООТ генералнай директорөн сөмө Н.П.Золотов, Димитровградри 14-мөш МСУн төп инженерө В.С.Кудрявцев канашлура тухса каләшнө те сирөдетет.

Канашлу ёҗөн итогөсене район администратийөн пуләхән пөрремөш сөмө Ю.В.Терентьев пөтөмлөтрө.

Күршө Чәваш Енре

СӨНӨ ТӨЛЛЕВСЕМ ПАЛӘРТНӘ

Чәваш напш конгрөсөн черөтлө ларәвөңче вөҗсөмөш Аслә Пуху ёҗне тишкернө, аван хак паня, малашнехи икө сүлта тумалли ёҗсене паләртнә.

Аслә Пуху ёҗне сүлө шайра йөркелеме нумай

предприятисемпе организацисем, активистсем, студентсем, төрлө профөсиллө сичсем, пичет хатөрсөсем нумай пуләшнине паләртнә унта. Общество шутланя тәрәх, Конгрөсс пөлтөрөшө паләрмаллах үснө.

МАРИЯ УХСАЯ АСАНСА

К.Иванов ячөллө литература музейёңче ЧР искусствәсен тава тивөҗлө ёҗчөнө, ачапача сыравси М.Д.Ухсай сурланаранпа 90 сүл ситнө ятпа асану каҗө иртнө. Мария Дмитриевна Куславкка районёңчи Карач ялөңче суралса үснө.

Пөр хушя Канашри тата Чөмпөрти пөдтехникусенче ыраҗ чөлхипө литературине вөрөнтнө. Ача-пача литературине аталантарас төлөшпө нумай ёҗленө. Унән "Кәра силсем" "Сү, сүмәр, сү" хайлавөсене паян та юратса вулатпәр.

Паянхи номерте:

* Кун йөркинчө - газификаци ыйтәвөсем.

* Аварие сирсе янә.

* Хәвән вәйуна тата хәвән уксупа пурәнмалли вәхәт.

* Хайёң ёҗне юратса.

* Редакци почтинчен. Пөлтөрүсем.

Хаван вайуа тата хаван уксуна пуранмалли вяхат

- Фердинанд Мидхатович, атарь-ха каласыва сёрёсёнчен тытнар...

Уса курман резервсене асар-ха. Касал район хирёсенчен гектаран ватаман 46,2 центнер тухас пухса илне. Мичурин ячепе хисепленекен, "Кондурча" хусаласенче вал 60 центнертан иртне, 11 хусаласра 50 центнер чикке ситне пулсан, 8 хусаласра вара кашни гектаран 40-шер центнер та пухса илеймен. Салтав мёнре? Ман шухашпа, ял хусалас культури сене акса устермелли технологи требованийёсене пурнасламаннинче: ака вараха тасалат, минералла тата органикалла удобри сене кирле чухле тата паха кертмеще, хурт-кашпанкасемпе, чирсемпе тата сумкураксемпе керешес телёше меропрятисене сителёкле ирттермеще. Саймахран, хресченсен хусаласен "Кондурча" ассоциацийё 1997 сулхи тухас никёсене витём куракен вешествосем сине кударса шутласан, кашни гектар пуше 234-шар килограмм минералла удобри сене кертне пулсан, хресченсен хусаласен "Комбайн" ассоциацийёсене - пурё те 85 килограмм кана. Унта астан лайас тухас пултәр ёнтё?

Кукурузана тыралас акса устерни усалли синчен те эфир пёрремеш хут кана каласмастпәр ёнтё. Касалхи пек кашни гектаран 54 центнер тухас пухса илсен - пёр гектар синче устерне кукуруза, укса сине куарсан, 6 миллион тенке тупаш парать. Ку вал 4,95 гектар керхи ырашани синчен 30 центнер тухас илне чухле (пёр килограмне 400 тенкепе сусан). Фаванпа та хашпёр хусаласем сак культура экономика енчен усалла пулнине апланманни телёнтерет, ана акмаше. Фав вяхатрах кукуруза вьялхасемшен пите паха апат пулни синчен те манмалла мар.

Сахар чёкентёрёпе те фаван пекех. Ку пите тупашпа культура, сакна ансат расчот та сирёплетет. Гектаран ватаман 200 центнер тутла тымар пухса илне пулсан, сахар сине куарсан (13 процент пухна май), вал 2,6 тонна продукци шутланат. Укса сине куарса шутласан вара 1 гектар сахар кашманё 10,5 миллион тенке ытла парать, фав вяхатрах туллаан 60 центнер тухасе, пёр тоннине 1 милли-

1997-мёш ял хусалас суле иртсе кайре. Вал ял ёсчепесем кётнинчен аналасрах пулнине те палартса хавармалла: сёрёсёнче тата вьялхас-чёрлех ёрчетесинче продукци туса илессин, сугассин калапашёсем усне, ял хусаласне реформалас ёс те аплан саралла. Пёр енчен, лапланмалла пек ёнтё. Сук, ир-ха, тесе шутлать район администрацийёс пусласхён пёрремеш сумё, райони ял хусаласе апат-симёс управленийёс начальникё Ф.М.ДАВЛЕТШИН, сакна сирёплетсе вал чылай усалла резервсем илсе катар-тат. Аяларах сёнекен каласу фаван синчен.

он тенке сусан та 6 миллион тенке кана тупаш парать, "Нурлатсахар" ассоциаци иёркелени малашне районта сахар кашманне ытларах ака май парё, акса устерекен-семпе чёртавара ёслесе хатёрлекенсен интересёсене сывахлатё.

Тыра устерсе илессинче тухаслаха пахалас телёше вярлехсен пысак генетика потенциалёпе ёслени тёп выран йышанат. Кусем "Лада", "Норис", "Красноуфимская-90", "Приокская" тата ыттисем те. Халёхе пёрчёллё культурасен пысак репродукциллё вярлехсен танлаштарулла виши районта пурё те 66 процент сёс шутланат. Хресченсен хусаласен "Заветы Ильича", Козлов ячепе хисепленекен, "Заря", "Родина" тата ытти хашпёр ассоциаци сене вара пёчк репродукциллё вярлехсен танлаштарулла виши 28 процентан тытанса 53 процента сити шутланат. "Строитель", "Комбайн", "Тёрнез", "Урняк" тата ытти хашпёр хусаласен вярлехсен пахаласхне ытларах тимлёх уйармалла, мёншен тесен сурхи пёрчёллё культурасен III класла вярлехсем вёсен 18 процетран тытанса 58 процента сити шутланасе.

- Фердинанд Мидхатович, вьялхас-чёрлех ёрчетес ёсре палармалла усёмсем тунипе пёрле ситменлехсем те пур пуле.

Сак катарусен уйрамлехенче те паларат. Тёслехрен, аш туса илессине илер. Хресченсен хусаласен "Урняк", "Комбайн" ассоциацийёсене майракалла шутра вьялхасем таласра ватаман 270-340-шер грамм сёс ыт хушна. Сына ёрчетесинче те сашлах. Саймахран, "Урняк" хусаласра сынасем таласра 75 грамм сёс самарланна. Урхла каласан, 100 килограмла вишене ситерес тесен ку хусаласра пёр сыснана 3,5 сул (!) усрамалла.

Ака аста резервсем!

Экономикан усалла меслечёсемпе - пёрусене сивё сёрте устерессине (самрак вьялхасем вилини, такаксем чакасе), какармасар усрассине, кунта тата искусствени майпа пётёлентерессине те кертмелле - практикара уса курма вяхат ситре. Юлашки 7 хут (!) йунерех тухат. Искусствени майпа пётёлентерни усалла пулнине "Рассвет", "Родина", Мичурин ячепе хисепленекен хусаласен опычёсем сирёплетесёе, унта 100 ёнерен 100 пәру илещё.

Сёт суса илес отраслите те ситменлехсем сахал мар. Вьялхасен продуктивлехё 915 килограмм усре пулнине те, критикемелли пур-ха.

Продукци пахаласне тишкерсе тухар. Иртне сул сёт сулехё районта базисринчен 1,1 процент пысакрах пулнине хусаласем 705 миллион тенке хушма тупаш илне. Анчах та сёте сивёмесёр панипе 1 миллиард та 300 миллион тенке, пёчк сортла пулнине 310 миллион тенке сухатна. Купите пысак такак, вал райони пёр пысак ассоциацин султалакри ёс уксин фончё чухле.

Продукцие сугасси синчен каланай май тепёр самант синче чаранса тамалла. Пёлёрхи итогсем тарасх пурё 36766 пус сысна сури илне, ку 1996 сулхинчен 10821 пус ытларах. Анчах та ёсё сурёккён пурнасламанне султалак вёсёнче патшаласх сутма... 14743 пус сёс тарса юлна. Шутласа палартна тарасх, сысна сурисен 10 проценчё вилне, 50 процентне ытла халасх сутна, фермара 40 процент юлна. Кунта сашлах халасх сутна чухне сысна сурисен вишине тата сутмалли хака чакарнине (хамар сынасем вё!) палартса хаварни выранла. Малашне кун пек тума пәрахмалла.

Сысна амисенчен ёрчев илес ёсё договора тёпе хурса иёркелеме кушмалла, урхла

каласан, сыснасене саварлаттарассине хутшанакан ёсченсене интереслентермелле. Ку принцип ансат: "ултә сура кооператива, ыттисем - санан". Сакан пек сул-йёрпе пырса, хальхи вяхатра шутланакан 7 пин сысна аминчен 70 пин сура илме май пур. Халёхе вара 7 пин пусран 36 пин сура сёс илтёмёр, урхла каласан, султалакне пёр амаран 5 сура. Аш туса илессине устерессинче ку резерв мар-и вара?!

Тепёр пысак пёлтерёшлё резерв вал - продукци хайхаклехне чакарасси. 1997 султа вьялхас-чёрлех ёрчетес отраслите рентабеллех минус 22 процент шутланна. Кунта шапах продукци пысак хайхаклехё тёп выран йышанчё. Калапәр, 1997 султа пёр центнер сётён хайхаклехё ватаман 126,8 пин тенкепе танлашпа пулсан, ку 1996 сулхи шапран 21,2 пин тенке сахалрах, хресченсен хусаласен "Тёрнез" ассоциацийёсине 1 литр сётён хакё 2970 тенке шутланна. Сёте сутмалли хак вара 1042 тенке сёс вёт. Фав вяхатрах райони 14 хусаласра пёр килограмм сётён хайхаклехё 1500 тенкёрен иртне. Ашпа та сав-савасх. Районти пёр центнер ёне ашё (чёрё вишепе) туса илме ватаман 1215 пин тенке такакланна, сутмалли ватаман хак 794 пин тенкепе танлашпа пулсан, хресченсен хусаласен "Тёрнез" ассоциацийёсине вара чи хакла аш туса илне - 2641 пин тенке, "Строитель" - 2066 пин тенке. Пёр центнер сысна ашён (чёрё вишепе) хайхаклехё райони 1922 пин тенке пулна, хресченсен хусаласен "Заря" ассоциацийёсине - 6843 пин тенке, "Элмет" хусаласра - 3577, "Тёрнез" ассоциацийёсине 3366 пин тенке. Пёлтёр вьялхас-чёрлех продукцие сутничен тухна такаксем 13 миллиард тенке шутланна.

Сак төслехсене шута илсе пётёмлетме пулат: йывәр финанс лару-таравёснен тухмалли сул-йёр пёрре - кооперативсем тата ытти уйрам подразделенисем иёркелесе, такакене хирёсёе механизма хута ярса, производство сыханавёсене реформаласси.

- Ялта реформалассине мёнде ирттерни синчен юлашки вяхатра эфир час-часак илтетпёр, хасатра вара сыратпәр та. Вал экономика енчен мёнде уса панине эфир конкретла цифрасемпе

сирёплетме пулгаратр-и?

Иртне сул рентабеллех шайё райони 10,3 процент (1996 султа - 1,4 процент) шутланна пулсан, чи пысак усём шап реформаланна хусаласенче паларат. "Куракёлёсене" рентабеллех 21 процент (1996 султа - 4 процент) шутланна, "40 лет Победы" хусаласра - 18 процент (1 процент). "Правда", "Комбайн", "Тёрнез" хусаласенче пацах урхла, минусла рентабеллехпе ёсленё: 25, 22, 20 процент. "Куракёл" кооператива иртне сул тыра сугас плана 579 тонна ситерне пулсан, вал ана 2 хут ытла тултәрнә. В.Н.Сайкинпа А.Г.Гаврилован кооперативёсене пёрчёллё культурасен тухаслахе 1996 сулхи катарусенчен 2,5 хут ытларах пулна. Хресченсен хусаласен "40 лет Победы" ассоциацийёсине те фаван пек. Сак хусаласра пёр ёнерен суса илне сёт продуктивлехё, 1996 сулхине танлашгарсан ватаман 543 килограмм усне, Куракёлёсине - 388 килограмм. "40 лет Победы" хусаласра 1 центнер сётён хайхаклехё 82 пин тенке чакна, 1 центнер ёне ашён 390 пин тенке, сысна ашён - 878 пин тенке. Тырпулан пётёмёшле продукцийё 2521 тонна усне, сётён - 100 тонна, тыра сугасси - 438 тонна, сёт сугасси - 237 тонна, аш сугасси - 2 тонна. Тыра хайхаклехё 7,9 пин чакна. Султалак тупашё 260 миллион тенке ситне, 1996 султа вара 24 миллион тенке пулна. Фав "Куракёлёсех" 1996 султа такак 105 миллион тенкёлех шутланна пулсан, 1997 султа илне тупаш 412 миллион тенке.

- Эфир ял ёсчөнёсене юлашкинчен мён калас тетёр?

Сёлерех асаннисенчен, илсе катарти цифрасенчен вёсем хайсене валли пётёмлетёсем турёс пуле. Лайасх пурнас тесен, халь лайасх ёслени кана сителёксёр, сахал такаксемпех нумайрах продукци тавасси пирки шутламалла, урхла каласан, укса-тенке тёлплё шутламалли вяхат ситре. "Колхозан" пулсан "никаман та мар" текен вяхатсем иртрёс. Халь урх принцип: пёрлехи, ашпа пулсан манан та. Сакна ялти кашни ёсчөнён апланмалла.

С.ХАЙРУЛЛИНА
калашпа.

Тәпра йүсәкләхне мөһле пәлмелле? Унап пәллимсә тәпрара пулма пулгараçсә-и?
Г.ВИКТОРОВА.

Тәпра пахаләхне ятарла анализсем туса пәлме пулат. Йүсәкә йүсәк марри син-

Йүсәк е йүсәк мар?

чен усен-тарансем те "каласа пама" пулгараçсә. Саймахран, тәпрара таран мар сёрте кёл евёрлө сий пуррине асархаме пулат-төк, сакә тәпра йүсәккине пёлтерет. Йүсәк

тәпралла выранта клевер начар үсет. Енчен те сөнө лаптәк суйласа илетёр пулсан, унта мөһле усен-тарансем усинне асархар. Кәшкар ути, чәрәш тәрри нумай, сав вяхатрах кле-

вер сахал пулсан - сав выран йүсәк тәпралла.

Пәлһәх, лабораториере ятарла тәпра анализё тунни тәпра пәлһәхне тәп-тёрёс пәлме май парать. Йүсәклөхе пәлартна чух Алямовский приборёпе уса кураçсә.

Пурнаç кёскелсе пырат

Белоруссире сынан ватаман ёмёрё кёскелсе пыни паларат. Халё республикара вал пётёмёшле илсен 68,4 султа танлашат. Юлашки 12 султа сак катару 4 сул чухлө чакна. Малтан палартна тарасх, иртне сул Белоруссире вилне сына хисепё суралнисенчен 30 пинрен те иртсе кайна, ку пёр райони халасх йышё. Демографи лару-таравё япәхланнине шута илсе самрак сёмьёсемпе вата сене социалла пулашу парассине пысак тимлөх уйараçсә. Витебск обласёсине кана пёр ёмёр урла карнисем 117, 75 султисем тата сакантан иртнисем 65 пин сын.

Клава ачаранах
 җәкәра хисеп-
 ленё. Унан амәшә Анна
 Игнатъевна җәкәр
 пәсернә, унран яланах
 җемсе җәкәр шәрши
 кәнә. Киләнче те вәсен
 час-часах чуста хунә,
 амәшә кәпәшка

булкәсем, пүремечсем
 пәсернине хәрача
 тәләнсе сәнанә, унан
 асталәх вәртәнләхәсе-
 не тәрәшса вәреннә.
 Хәйән пуласлахне те вәл
 апат-җимәҗ промышлен-
 ноҗәпе җыхәнтарнә: Ху-
 санти кооператив тех-
 никумән технологи
 уйрәмне вәренме кәнә.
 Аңа пәтернә хыҗҗән
 Камское Устье хулинче
 технолог, производство
 заведующийё пулса ултә
 җул ёҗленә хәр пәрре-
 хинче Нурлата килнә те
 таватә җул каырах хута
 янә апат-җимәҗ комби-
 натне кайса курма шут-
 ланә. Кунта аңа произ-
 водство заведующийё
 пулма сәннә, вәл
 киләшнә.

Ку 1978 җулта
 пулнә. Комбинат-
 ра ун чухне виҗә цех
 ёҗленә: сушка, пылак
 шывсем яракан, пула
 цехә тата пекарня. Вәхәт
 нумай та иртмен, ком-
 бинат ертүҗи улшәннә -
 директора В.А.Ибраги-
 мова лартнә. Канәҗ
 пәлмен Вахит Абинович

ХӘЙӘН ЕСМӘ ИРТТӘ

кунта кәлпасси
 тата кондитер
 изделиёсем
 тәвакан сәнә
 цехсем уснә. Ун
 вырәнне килнә
 Ф.Н.Губайдул-
 лин предприяти
 ёҗне тата та
 анләлатнә - тип
 җу, консервсем,
 майонез туса
 кәларакан цех-
 сем уснә, җаплах
 кунта сухан
 т и п ё т м е
 тытәннә.

Клавдия Пет-
 ровнана та
 сәннине алла
 илме, ёҗе йәрке-
 леме, җынсене
 вәрентме тўр килнә.
 җынсене таҗтан шыра-
 ман вәсем, хәйсеннисе-
 не вәрентнә. җакә вәсен
 тәп принцип шутланнә.
 Производство заведую-
 щийё, технолог вара
 кондитер изделиёсене
 туса кәларас асталәха
 үстерме Чистая, Хусана
 сўренә, тип җу туса кәла-
 рассине вәренме Чал-
 ләпуҗне, майонез ха-

су, җәпрел
 районёсенчи
 ёҗтешёсем
 кәлпасси туса
 кәларассине
 в ё с е н ч е н
 вәренме сў-
 ренә. Аксу та-
 та җарәмсан
 районёсенчи-
 сем тип җу туса
 кәларассин
 вәртәнләхәсе-
 не тәпчесе вә-
 реннә. Клав-
 дия Петровна
 тата Равия Ус-
 манова техно-
 лог вәсене
 х а й с е н
 п ё л ё в ё п е

тәрлессин вәртән-
 ләхәсене алла илме -
 Альметьевск хулине та-
 та ытти сәре те. Вәсен
 опыте вәренсен, усло-
 висене хәнәхсан, хәйсен
 ёҗченёсем продукци туса
 кәларма тытәнсан вара
 кўршёсем Нурлата
 опыт пухма килме
 пусланә.

җапла, җәнә Шеш-
 ма, җарәмсан, Ак-

кәмәлләнах паллаш-
 тарнә. Нурлатри апат-
 җимәҗ комбинатә "Тат-
 потребсоюзра" малти-
 сен шутәнче пулнә.
 Куҗса сўрекән Хәрлә
 ялава вәсем теміҗешер
 җул тытса тәнә. Клавдия
 Петровна ёҗтешёсем
 җав тери хисеплөҗсә.
 Хәльхи вәхәтра вәсем
 "Татпотребсоюзра" про-
 дукци ассортименчәпе

пәрремеш вырәна
 йышәнаҗсә. Комбинатән
 җичә цехә 50 тәрлө про-
 дукци туса кәларатә, җав
 шутра икерчә җәнәхә,
 кәсел, лапша, майонез
 тата ыттине те. Нумаях
 пулмасть тата укрус,
 горчица, томат соуҗә ту-
 са кәларас асталәха ал-
 ла илнә. Юлашки
 вәхәтра сухари, булка
 изделиёсем туса
 кәларма тытәннә. җап-
 ла, "Черкизовская",
 "Ярославская", "Сла-
 вянская" булкәсем,
 "Московская" плюшка
 җынсене киләшнә. Халә
 Клавдия Петровнән
 сәтелли җинчә сәнә ре-
 җепт, вәсем мәкәнлө
 булкән пәрремеш пар-
 тине пәсерсе пәхнә.
 Хәль тавар нумай җута-
 кан пасар условийёсен-
 че урәхла ёҗлеме май та
 җук: туянакана тупас те-
 сен яланах аңа мән кир-
 лине, майсем шырамал-
 ла, улшәнмалла, үсмел-
 ле. Мәнле продукцие та-
 та мәнле вәхәтра халәх
 ытларах ыйттине Клав-
 дия Петровна пәр
 йәнәшмасәр калама
 пултаратә. Хәльхи
 вәхәтра туса кәларас-
 синчен ытларах җутаси
 йывәр пулнине ку
 уйрәмах пыҗак пәл-
 терешлө. Вәсен про-

дукцине халәх лайәх
 илет, декабрь-январь
 уйәхёсенче кәна 7-7,5
 тонна кәлпасси изде-
 лийёсем җутнә. Кунта та
 ассортимент улшәнса
 тәрәтә. Клавдия Петров-
 на технологи асталәхне
 үстерессийән, продук-
 ци пахаләхешән
 тәрәшса хәй те нумай
 вәренет, ыттисене те
 вәрентет, сирөп ыйтатә.
 җынсемпе ләпкә, ыра
 кәмәллә пулни аңа
 пәртәвансемпе, ватә
 амәшөпе, Катя хәрөпе
 киләштерсе пурәнма
 пулашатә. Предприяти-
 ре 20 җул ёҗлесе те вәл
 ёҗ вырәнөпе хәйәншән
 усә курас тесе
 тәрәшман. Иртнө җулхи
 декабрь уйәхәнче унан
 50 җулхи юбилейне
 пуҗтарәннә юлашёсем
 ун җинчен ашә сәмах-
 сем нумай каларөҗ, ыра
 сунчөҗ. җак самантсен-
 че Клавдия Петровна
 Клевлина хәйне чәнах та
 телелө туйрө. җакән
 чухлө вәхәт хушшинче
 туслә коллективра ёҗле-
 ни, тәвансемпе ки-
 ләштерсе пурәнни,
 лайәх хәр пәхса
 җитөтерни, пурте хи-
 сеплени - җакә телей
 мар-и.

С.ХАЙРУЛЛИНА.

1997 җул: йывәр преступленисем сахалтарах

Преступленисен шайё

1997 җулхи 12 уйәхра 443 преступлени паләртнә,
 җакә 1996 җулхинчен 3,2 процент нумайрах. Преступ-
 ленисене тупса паләртни 89,9 процент шутланатә,
 җакә 2,2 процент ытларах. 200 йывәр преступлени
 тунә. Кунта преступленисен 81,6 процентне тупса
 паләртнә. Преступленисенчен 43,09 процентчә - җарат-
 ни, вәрлани, 22,7 процентчә - хулиганла ёҗсем, 10,4
 процентчә - экономика преступленийёсем, 5,5 про-
 центчә - вәлерессине хәратни, 3,39 процентчә - җул-йөр
 җинчи инкесем, 2,9 процентчә - обществәлла
 вырәнсенче тунә преступленисем, 1,9 процентчә - юри
 вәлерни, җаратни, наркотиксем тата ытти те.

Преступленисен динамики

Нурлат районёнче хәш-пәр преступленисем чылай
 чакни паләратә. 1996 җулхипе танлаштарсан, юри
 вәлерессин, вәлерессине хәратасси, җул җинчи юри тунә
 инкесем, мәшкәлләсси, вәрласси, автомобиль тран-
 спортне хәваласа каясси, пурләха чөртсе ярасси, об-
 ществәлла вырәнсенче тунә преступленисем чакнә.
 җаратасси, хулиганла ёҗсем, хәҗләшала упрасси тата
 илсе сўрессин, үсәрле тунә преступленисен шучә үснә.

Экономика сферинчи преступленисем

Экономика сферинче 49 преступлени паләртнә,
 җакә 1996 җулхинчен 11 ытларах (22,5 процент). Сиен
 күнөшән 84 миллион тенкә тавәрса панә. Вәрланин 17
 төслөхне паләртнә. Пасар сферинче закона пәснин 7
 фактне паләртнә, вәсенчен 2 законсәр тунә предпри-
 ниматель ёҗсә.

Обществәлла йөрке

Преступленисем җинчен сыри 723 сырупа заявле-
 ние пәхса тухнә. 45 уголовнай ёҗ пуҗарнә. Эрех
 ёҗнөшән, обществәлла вырәнсенче үсәр сўренөшән

2000 җынна администраци енчен явап тыттарнә (1996
 җулта - 1992 җын).

Хулиганла пөчөк ёҗсем тунәшән 1395 җынна тытса
 чарнә, вәсенчен 981-шне - милицин участоксенчи
 инспекторёсем.

116 җынна вәрланәшән явап тыттарнә. Пасар сфе-
 ринче закона пәснәшән 63 җынна администраци ен-
 чен явап тыттарнә.

Лицензипе ирөк паракан система

1997 җулта граждасем тўлевшән хәйсен ирөкөпе пәр
 кәҗселлө - 1, икә кәҗселлө 5 пәшал, РГД - 5 граната,
 ТОЦ-1 пөчөк калибрлә винтовка, килте тунә пистолет
 панә. 26 хәҗпәшала туртса илнә (1996 җулта - 14).

җитөнсе җитмен ачасем хушшинчи преступленисем

1997 җулта җамрәксем 18 преступлени тунә, җакә
 1996 җулхинчен 11 сахалтарах. җапах та җамрәксем
 йывәр преступленисем тунә: вәлернө, мәшкәлләнә.

Преступленисене 39 җамрәк хутиланнә (1996 җулта -
 38), вәсенчен 13-шө ОПППНра учөтра тәнә.

җитөнсе җитмен 347 ачана закона пәснәшән тытса
 чарнә, РОВДән дежурнай пайне илсе пынә.

1998 җулхи январән 1-мөшө төлне ОПППНра учөтра
 164 җамрәк тәнә.

Наркотиксемпе усә куракан җитөнсе җитмен 11 ача-
 на тытса чарнә. Йөркөсәр 23 җемьене учөта тәрәтнә.

җитөнсе җитмен ачасене ёҗе вырнаҗтарасси кәткәс
 ыйту шутланатә.

Паспортпа виза служби

1600 җынна паспортсемпе документапиленө.
 Пурәнакан вырән тәрәх 3390 җынна регистрапиленө,
 2149 җынна регистраци учөтөнчен кәларнә. Паспорт
 валли 195 вкладыш панә. Тутарстан Республикин
 законөпе 940 җынна регистрапиленө (1996 җулта -
 648). Регистраци правилисене пәснәшән 5311000
 тенкөлөх штрафсем тўлеттернө.

Шалти ёҗсен районти пайән штабө.

“җөмөт” көтөсө Эх, җулсем те җав... Бикуловәна җитиччен!

җөмөт тус! Эсө Бику-
 лово ялне пөлетөн-и?
 Нурлатран инсе-и тесе
 кәсәкланатән-и? җук,
 20 километр пулатә
 пулө. Анчах та,
 төрөссине каласан, Би-
 куловәна кайса килич-
 чен Базарлә Матака
 җитсе килесси җәмәлрах.
 җулсем начар пулө
 тейән? җук, яла җитич-
 ченхи җула пөлтөр
 кәркунне кәна асфальт
 сарчөҗ. Сәлтавө мөнре
 вара? җәтәмлә пул, хәль
 пурне те йөркипе кала-
 са паратәп. Мусульман-
 сен пыҗак уявө - гаит
 умән, эфир тәвансене
 садака парас тата мунча
 кәнә хыҗҗән 2-3 сөхөт-
 рен каялла таврәнас
 шухәшпа Бикулово ял-
 не кайма җула тухрәмәр.

Урамра тәман шәлат-
 чө, вәйлә җил вөретчө,
 апла пулин те эфир ни-
 ме пәхмасәр малалла
 кайрәмәр. Чишмана
 эфир пите хәвәрт
 җитрөмөр, Ахметкино
 ялне вара аран-аран
 кәна, мөншөн тесен җул
 җине юр хурса кайнә.
 Бикулово ялне җитнө
 сәре эфир тарласа йөп-
 йөпе пултәмәр. җула
 юртан пәр машина пы-

маләх кәна тасатнә, җул
 хөрипе темөн сўлөш
 юр хурса кайнә,
 җавәнпа та эфир тун-
 нельти пек пытәмәр.
 Машинаран час-часах
 тухса (аләкөсем те пите
 йывәррән уҗәлчөҗ) юр
 тасатма, машинәна төр-
 трме тўр килчө. Каярах
 вара машина җине па-
 чах лармарәмәр, аңа
 ялан малалла төртрөмөр.
 "Мөншөн каялла җав-
 рәнмарәр ара?"- ыйтән
 эсө. Каялла җаврәнма
 май җүкчө, тавах турра,
 хирөҗ килекен машина
 пулмарө.

Каялла мөнле
 җаврәнән-ха? 20 кило-
 метртан 10-шне эфир
 юртан хамәр та-
 сатрәмәр, машинәна
 малалла төртрөмөр вөт.
 Нурлата каялла тав-
 рәннә сәре мучисем га-
 ит-намаза пуҗтарә-
 натчөҗ өнтө.

"җөмөт" тус! Мана
 шанмасан, Бикулово
 ялне ху кайса пәх-ха,
 ун чухне ку җул таҗсанах
 хуҗасәр пулнине ху кур-
 са ёненөн, җакәншән ва-
 ра кама та пулин чөпөтсе
 илсен те вырәнлә
 пулөччө.

Р.ГИНЯЕВА.

Январь унахенчи
пушар хыпарсем

Виçе минут хушшинче

Январь 25-мешенче 13 сехет те 45 минутра пушар уйрамне варман склачен территорияенче пушар тухни сиччен пелтерие. Хуларн газ службн есчепсем, сывахрап иртсе каякканкерсем, шанкаравланя. Пушарниксем сичне сёре йывац бараксем патенчи муича тарри сушя. Вут-кавара 3 минут хушшинче сунтерие. Пушар сйлгаве - муича мэрий ыгла херни тата юсавсар пулни.

Суя шанкарав

Ике кун иртсен 19 сехет те 11 минутра пушар уйрамне пер самрак шанкаравланя. Советская урамнчи 7-меш суртн 4-меш хваттеренче пушар тухни сиччен пелтерие. Суя шанкарав пушар иккен. "Бра су-пакап" шанкаравлакап телефон номере 2-17-78 пулнне пушар уйрамнчи номер палартакап телефон пелтерие. Арсын ачап айяплэх шайне палартацсе.

Сутасар сёр кашна

Январь 29-мешенче Гагарин урамнчи 26-меш суртра пушар тухни сиччен пелтерие. Пушарниксем сичне вяхата ике хутла суртн подбездчине пугвалне тетем тушя. Пушарниксем кунта пурана-кансене васкавля эвакуациене те пугвалта вут-сулам тухни сйлгавне шырама тытаня. Суртра пурана-кансем пугвалти хайсен чалакесене электронадуксемне сыхитгарн иккен. Ике сёрте замыкани пулнне йывац стена сулма тытаня. Сакап пек тетемлесёрте пушар сйлгавне тепчмесерех шывна сунтерме пуслана пулсап, ток санине пушарниксем влиме те пугларатцес. Суртри электричествапа сунтермелле пуля, саванпа пугвалти электрошита усля. Рубильник клемми пулмап - сакапта пуранакапсевич пери ана ап сунтер тесе хулан пралукна явса хуна. Сак чармав та вяхата илне. Электричествапа ирхинечепех сунтерсе хуна, кунта пуранакапсеме вара хайсене хайсем снен куне.

Хана юррисем

Сёр сырлисем пиçес, ай, сёр синче

Хураях варманан, ай, варринче
Хура курак йави пур тессе.
Султе те мар йави, аялта мар,
Сынан певе ситес сёрте мар.
Инсе те мар таван, сывах та мар,
Ир те, каç та курас сёрте мар.

Сар су саря тесе сусне ан сёр:
Сар ука пек сусе хуралё.
Утсам лайах тесе каça ан юл:
Сар ытган пек пуçа сухалё.

Утгарам-ши ута, юртгарам-ши
Тавар такарлакран тухиччен?

Юррама юрлам-ши, калаçam-ши
Сирен патран тухса кайиччен?

Сыхмастап та писев, ай, тутрама,
Питем сине писев сапмасан.
Юрламап та сака, ай, юррама,
Тавансен камалне килмесен.

Сёр сырлисем пиçес, ай, сёр синче,
Тёрлрен курака яванса.
Пирен таван каять, ай, уйралса,
Уйах пек, хевел пек савранса.

Пухса йёркелекенё
Е.ИЛЮШКИНА.

Редакци почтинчен

Хайен есён асташи

Унан кашни урокё хайне еврле. "Эпе переклехе юратмастап, саванпа та хаман урокене пер еврле иртгерместеп, кашнине хайне уйрам туматрашатан", - сапла каларё вёл. Тёрсенте, занятисем интересле те усалля иртчер, вёренекенсене вара сямал та анланмалла пултар тесе питё тарашат вёл. Саванпа та унан урокён херех пилёк минутё сисенмесерех, темисе самант пек иртсе каять.

Калаçu 3-мешномерлё шкул-гимназин учителё А.П.Алемасов синчен пырать. Анатолий Петрович пирен шкулта 12

сул ёслет, вёсенчен пилёк сулне директор пуля. Халь вёл истори, рынок экономики тата обществоведени предметесене вёрентет. Вёл шкулти чи лайах вёрентекен сес мар, районти малта пыракан учитель те. "Султалакри учитель" конкурса хутшанни те пысак пелтерешле.

Анатолий Петрович - асла, хавасла тата пысак эрудицилле сын. Перремеш класра вёренекен-и, учитель-и е урах сын-и - вёл кашнинпех пер чёлхе туман пелет. Сака унан чи лайах ене пуле. Анатолий Петрович саплах

шкулти тёрлё мероприятиясене: КВНсене, художество пулгарулахне камалан хутшанат. Тата вёл питё хитре укерет.

А.П.Алемасов - хайен есён асташи. Унан пер урокё те ахаль иртмест, вёсем чунра таран йёр хаварацсе.

Эсир пире вай-хал паратар,
Ниме пахмасар юрату та.
Эсир пире питё шанатар,
Кун пек шанаймасть пуле никам та.
Д.ГАЛЕЕВА.
3-меш номерлё шкул-гимнази.

Сенусем, сенусем...

Херене теркапа хырма мелле мар. Саванпа та сёткен калармалли хатерпе - соковыжималкапа уся курма сёнесен. Вётетпе массапа юкса тухна сёткенне хутшпартални кана юлать.

Газ плитинчех камакара пёсерне пек туталля яшка хатерлеме пулать. Духовканы темисе херле кирпеч вырнастармалла. Лайах хертне хысхан духовканы сунтермелле. Вери кирпеч синче кастрюльти апат-симёç лайах пиçет, темисе сехет сивенмест.

Ыхра шалне теркапа хырна чух вёл шатаксене тулса ларать, тыткалама та мелле мар. Есе сямаллатма пулать: терка шалёсем сине целлофан хумалла, ыхрана ун витёр хырмамалла. Вётё ыхра пленка синче юлать, шатаксене тулмасть.

Хыта какай авартна чух аш арманне тула-тула ларать. Аш ар-

манен шнекне кашпах тип суна нуретсен какай аванах тухса пыракан пулать. Тип сава какай авартна чух кашпах кана хушса пымалла. Пер килограмм какай пуçне 2-3 кашак су кирле пулать.

Келенче ашне тасатасси чылай чух чармавля. Кам менле пелет, саван пек апапанат: черне хутсем тултарасе, савра шеткапа та уся кураце. Телер меслет те пур: киве тимёр вачара та келенче ашне лайах тасатат, шыв ярса келенчене хытан силлемелле сес.

Термосан пакки вяхат иртне май юрахсара тухать. Ана пенопластран хатерлене ылмаштарма пулать. Термос формине касса каларна пакка полиэтилен пленкапа черкемелле. Сакап пек пакка нурепе тартанмасть, аша аван тытать.

Пелтерусем

Хатля, сёгел-пуканля хваттер тара илетен. 5-23-41 номерле телефонна 17 сехет хысхан шанкаравламалла.

Феврален 1-мешенчен пусласа апрелен 1-мешенчен 1998 сулан иккеш сур сулне хашпер издависене сямаллатна майна сярнтарасе (каталогсем тарях): "Роспечат" агенство, "Подписка и розница" агенство, "Экономика и жизнь" хаçат. Индекссем 34376, 34377, перремеш сур суллаххп сярнтару хакемпе.

НГДУи сурт-йерпе коммуналля хушалахне хирес гараж сутанат. Телефон: 5-21-62.

2 пулемле хваттер васкавля сутатяр. Телефон: 5-27-72.

Феврален 2-мешенче К.Маркс урамнче сухатна санкерчекле конверта тупакапа К.Маркс проспектенчи 7-меш суртри 11-меш хваттере нырса нама ытатяр.

Сывармалли пулем валли гарнитур сутатяр. Хаке 2 пин тенке. Телефон: 2-23-63.

Уйрам сурта тара паратяр. Адрес: Кутузов урамё, 12а.

"Афган" поселокенчи ике никесле 10 сотка сёр участокне (строительство материалёсем пур) пер пулемле хваттерпе е суртна улаштаратяр. Адрес: Заводская урамё, 11-4.

Бортля ГАЗ-3307 сутатяр е ВАЗ автомашинапа улаштаратяр. Адрес: Тукай урамё, 29.

"Сельхозтехника" сывахенче пер пулемле хваттер сутатяр. Телефон: 5-21-61.

Пер пулемле хваттер сутатяр. Адрес: Заводской такарлакё, 2-3.

1997 султа туса каларна ВАЗ-21074 сутатяр. Телефон: 2-31-10.

1986 султа туса каларна ВАЗ-2106 сутатяр, салонё 1992 сулхи. Афган поселокенчи Хаметоваран ытса пелмелле.

1974 султа туса каларна, лайах шайри ВАЗ-2106 сутатяр. Телефон: 5-20-79.

Тупна япаласен сётелё

Январен 29-мешенче Советская урамнче сара уссисен сыхине тупна "Дуслык" хаçат редакциянчи реклама пайенче ытса пелме пулать.

Хулара тата районта пуранакапсене пелсе тама!

"Экспресс-фото" фотосалон хайен адресне улаштарна. Хальхи вяхатра фотосалон Йала услугисен суртенче вырнасна. Адрес: Школьная урамё, 9 (2-меш хут).

Сире эфир 9 сехетрен пусласа 18 сехетчен кететпер, апат вяхачё 13 сехетрен пусласа 14 сехетчен, кану кунёсемсёр ёслетпер.

Теп редактор Р.Ф.ЗАМАЛЕЕВ.

Редактор тивёсене пунаслакани Т.И.БУРАЙКИНА.

Учредительсем: Нурлат районен администрацияне редакцин ёç коллективё

Хаçат эрнере виçе хутчен - юнкун, эрнекун, шаматкун тугарла, вырсла тата чавапла тухать.

ПИРЕН АДРЕС: 423000, Нурлат хули, Карл Маркс урамё, 19.
ТЕЛЕФОНСЕМ: редактор - 2-12-14, 2-22-81, редактор заместителё тата советсемпе обществалла организацисен пунасён пайё - 2-10-44, редактор заместителё, яваш секретарь - 2-18-67, редакторан вырса дубляжё енепе ёслекен заместителё - 2-14-16, редакторан чаваш дубляжё енепе ёслекен заместителё - 2-10-44, ялхушалах пайё, промышленность, сырусемпе массалла ёç пайё - 2-22-51, бухгалтери, реклама пайё тата фотокорреспондент - 2-15-63.

Хаçата Тугар Республикин Информацие пичет министерствинче шуга илне.

Регистрацияленё номерё 34.